

Fənn sillabusu

İxtisas: 050405-"İqtisadiyyat"^{AB}, 050402-"Biznesin idarə edilməsi"^{AB}, 050407-"Marketing"^{AB}, 050409-"Mühasibat"^{AB}, 050406-"Maliyyə"^{AB}, 050408-"Menecment", 050404-"Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi"

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Statistika

Fənn proqramı: ARETN-nin 16.04.2025-ci il tarixli 3-29/3-2-191F/2025 nömrəli əmri ilə nəşr hüququ (qrif) verilmişdir.

Kodu: İPF- B07

Tədris ili: II (2025-2026) – I semestr

Tədris yükü: Cəmi: 45 saat (45 saat mühazirə)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 10 kredit

Auditoriya №:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat: Mustafayev Vəqif Rəis oğlu, Baş müəllim

Məsələ günləri və saati: III gün saat 9⁰⁰-13⁰⁰.

E-mail ünvanı: vaqif.mustafayev.1960@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Hacıyev S.M. "Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi", Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2005
2. Dövlət Statistika Komitəsi. "Azərbaycan rəqəmlərdə", "Azərbaycanın regionları" Bakı, 2018
3. Məmmədov R. "Gömrükstatistikası". Bakı, 2000.
4. Yaqubov S.M, Əliyev Ə.İ. "Sosial iqtisadi statistika", Dərs vəsaiti. Bakı, 2006.

Əlavə ədəbiyyat

5. Дудин, М. Н. Статистика : учебник и практикум для вузов / М. Н. Дудин, Н. В. Лясников, М. Л. Лезина. — Москва : Издательство Юрайт, 2023. — 374 с.
6. Долгова, В. Н. Теория статистики : учебник и практикум для вузов / В. Н. Долгова, Т. Ю. Медведева. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2023. — 278 с.
7. Социальной статистика. Учебник вузов (Под ред. проф. И.И.Елсеевой) М. Финансы и статистика, 2003

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən İqtisadiyyata giriş və Mikroiqtisadiyyat fənlərinin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Statistika elmi ilə statistika təcrübəsi arasında sıx əlaqə mövcuddur. İstənilən statistik iş elmi cəhətdən təşkil olunmalıdır. Bunsuz düzgün nəticələr əldə etmək olmaz. Ona görə də statistika təcrübəsi elmə əsaslanmalıdır. Eyni zamanda statistika elmi özü də təcrübəyə əsaslanır, praktiki iş təcrübəsini ümumiləşdirir və aparılmış ümumiləşdirmələr əsasında yeni ideyalar irəli sürür. Öz növbəsində statistika elminin yeni nəzəri nəticələrinin təcrübədə tətbiqi onun inkişafına təkan verir. Tələbələr bu kursu mənimsəməklə hadisələrin həcmi və kəmiyyət nisbətləri onların əlaqə və inkişaf qanunauyğunluqları, yekun məlumatlarının statistika cədvəllərində və qrafiklərində verilməsi, statistik müşahidə və obyektlərinin məcmusunun tamlığını və düzgünlüyünü, istehsalın iqtisadi səmərəliliyini təmin edən ehtiyatların həcmi haqqında biliklər əldə edəcəklər.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 ballı tələbə semestr ərzində, 50 ballı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanan balların maksimum miqdarı 50-dir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan bilətinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;

- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Cəmi: 45 saat (45 saat müəhazirə)

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Müh. Saat	Tarix
1	2	3	4
	Mühazirə		
1	Mövzu: Statistika elminin predmeti, metodu və vəzifələri Plan: 1. Statistika haqqında anlayış və onun əsas kateqoriyaları 2. Statistika elminin əsas sahələri 3. Statistikanın spesifik metodları 4. Statistika tədqiqatının mərhələləri 5. Azərbaycanda statistikanın təşkili Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
2	Mövzu: Statistika müşahidəsi Plan: 1. Statistika müşahidəsi haqqında anlayış 2. Statistika müşahidəsinin təşkilinin formaları 3. Statistika müşahidəsinin növləri 4. Statistik informasiyanın toplanması üsulları 5. Statistika müşahidəsinin proqram-metodoloji məsələləri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	4	
3	Mövzu: Statistik materialların yekunlaşdırılması və qruplaşdırılması Plan: 1. Yekunlaşdırma haqqında anlayış 2. Qruplaşdırma metodu və onun əhəmiyyəti 3. Qruplaşdırmanın vəzifələri və növləri 4. Analitik qruplaşdırmanın təşkili və aparılması 5. Bölgü sıraları və onların növləri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
4	Mövzu: Statistik cədvəllər və qrafiklər Plan: 1. Statistika cədvəlləri haqqında anlayış 2. Statistika cədvəllərinin elementləri 3. Statistika cədvəllərinin növləri 4. Hadisələrin dərk edilməsində və əyani təsvirində qrafiklərin rolu 5. Qrafiklərin növləri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	4	
5	Mövzu: Statistika mütəq və nisbi kəmiyyət nəzəriyyəsi Plan: 1. Mütəq kəmiyyətlər haqqında anlayış 2. Nisbi kəmiyyətlər haqqında anlayış 3. Dinamika nisbi kəmiyyəti haqqında anlayış	4	

	4.Nisbi kəmiyyətlərin digər növləri və onların hesablanması üsulları 5.Nisbi və mütləq kəmiyyətlərin qarşılıqlı əlaqəsi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]		
6	Mövzu: Statistika orta kəmiyyətlər Plan: 1.Orta kəmiyyətlər haqqında anlayış 2.Hesabi orta kəmiyyətin formaları və hesablanması prinsipləri 3. Harmonik orta kəmiyyət və onun tətbiqi prinsipləri 4. Moda göstəricisi və onun iqtisadi mahiyyəti 5. Median göstəricisinin iqtisadi mahiyyəti Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
7	Mövzu: Seçmə müşahidəsi Plan: 1. Seçmə müşahidəsi haqqında anlayış 2. Baş və seçmə məcmu. Onların ümumiləşdirici göstəriciləri 3. Seçmənin formaları 4. Seçmənin qaydaları və növləri 5. Seçmə xətasının son həddinin hesablanması Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
8	Mövzu: Variasiya göstəriciləri Plan: 1. Variasiya haqqında anlayış 2. Variasiyanın statistik göstəriciləri 3. Dispersiyanın xassələri və onların hesablanması 4. Dispersiyanın növləri 5. Alternativ əlamətin variyasiyası Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
9	Mövzu: Qarşılıqlı əlaqələrin statistik öyrənilməsi. Əlaqələrin növləri və formaları. Plan: 1.Qarşılıqlı əlaqələrin öyrənilməsinin zəruriliyi 2. Qarşılıqlı əlaqələrin növləri və təsnifatı 3. Qarşılıqlı əlaqələrin öyrənilməsi və ölçülməsi metodları 4. Reqrəssiya-korrelasiya təhlili 5. Xətti korrelasiya əmsalı və onun iqtisadi mahiyyəti Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
10	Mövzu: Dinamika sıraları və onların təhlili Plan: 1.Dinamika sıraları haqqında anlayış və onların növləri 2.Dinamika sıralarının analitik göstəriciləri 3.Dinamika sıralarının orta göstəriciləri. 4. Dinamika sıralarında ümumi inkişaf meyli. 5.Dinamika sıralarının interpolasiyası və ekstrapolyasiyası haqqında anlayış Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	4	
11	Mövzu: İndeksler Plan: 1.İndeksler haqqında anlayış və onların təsnifatı 2.Fərdi indeksler 3.Ümumi indekslərin qurulmasının müxtəlif üsulları 4.Ümumi orta indeksler və onların növləri 5.Orta səviyyənin dinamika indeksleri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	2	
12	Mövzu: Sosial iqtisadi statistikanın ümumi məsələləri Plan: 1.Sosial-iqtisadi hadisə və proseslərin statistik qiymətləndirilməsinin zəruriliyi 2.Sosial-iqtisadi statistikanın obyekt və predmeti 3.Müasir dövrdə sosial-iqtisadi statistikanın əsas vəzifələri və statistika müşahidəsinin təşkilinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri 4.Sosial-iqtisadi statistikanın göstəricilər sistemi və onun əsas bölmələri 5.Sosial-iqtisadi statistikada təsnifatlar və qruplaşdırılmalar Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	4	

13	Mövzu: Əhali statistikas Plan: 1. Əhali haqqında informasiya mənbələri 2. Əhəlinin təbii hərəkətinin mütləq və nisbi göstəriciləri 3. Əhəlinin miqrasiyasının mütləq və nisbi göstəriciləri 4. Əhəlinin həyat səviyyəsi statistikas 5. İnsanın inkişaf indeksi haqqında anlayış və onun hesablanması Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	4	
14	Mövzu: Qiymət, tariflər və inflyasiya statistikas Plan: 1. Qiymətin statistik öyrənilməsinin əhəmiyyəti və statistikanın vəzifələri 2. Qiymət və tariflərin təsnifatı 3. Qiymət və tariflərin səviyyəsinin öyrənilməsinin statistik metodları 4. Qiymət və tariflərin dinamikasının indeks metodu ilə öyrənilməsi 5. Inflyasiyanın statistik öyrənilməsi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	4	
15	Mövzu: Milli hesablar sistemi və makroiqtisadi göstəricilər statistikas Plan: 1 Milli hesablar sistemi (MHS) iqtisadiyyatın makroiqtisadi modelidir 2. MHS-də hesabların təsnifatı və onların qurulması prinsipləri 3. Milli hesabların əsas hesabları 4. MHS-də makroiqtisadi göstəricilər 5. MHS-də istifadə olunan qiymətlər Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-7]	3	
x	Cəmi:	45	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Statistika bir fənn kimi cəmiyyətdə baş verən sosial-iqtisadi prosesləri müqayisəli şəkildə öyrənməklə yanaşı, statistika xidmətini təşkil etmək üçün kadrlar hazırlayır, eyni zamanda iqtisadiyyatın digər sahələrində fəaliyyət göstərən mütəxəssisləri bu elmin sirlərindən əgah edir. Statistika müəyyən beynəlxalq təcrübəyə uyğun tədqiqatlar aparır, ölkə rəhbərliyini keyfiyyətli statistik göstəricilərlə təmin edir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Cəmiyyətdə baş verən sosial-iqtisadi prosesləri müqayisəli şəkildə təhlil etməyi bacarır;
- Statistik informasiyanın toplanmasını həyata keçirməyi bacarır;
- Statistika müşahidəsi aparmağı bacarır;
- Statistik materialların yekunlaşdırılması və qruplaşdırılmasını həyata keçirməyi bacarır;
- Statistik cədvəllər və qrafiklərlə işləməyi bacarır;
- Dinamika sıralarının təhlilini aparmağı bacarır və s.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Statistika haqqında anlayış və onun əsas kateqoriyaları
2. Statistika elminin əsas sahələri
3. Statistika tədqiqatının mərhələləri
4. Statistika müşahidəsi haqqında anlayış
5. Statistika müşahidəsinin təşkilinin formaları
6. Statistik informasiyanın toplanması üsulları
7. Qruplaşdırmanın vəzifələri və növləri
8. Statistika cədvəlləri haqqında anlayış
9. Statistika cədvəllərinin növləri
10. Hadisələrin dərk edilməsində və əyani təsvirində qrafiklərin rolu
11. Qrafiklərin növləri
12. Mütləq kəmiyyətlər haqqında anlayış
13. Nisbi kəmiyyətlərin digər növləri və onların hesablanması üsulları
14. Orta kəmiyyətlər haqqında anlayış
15. Hesabi orta kəmiyyətin formaları və hesablanması prinsipləri

II Kollektiv sualları:

1. Seçmə müşahidəsi haqqında anlayış
2. Baş və seçmə məcmu. Onların ümumiləşdirici göstəriciləri
3. Seçmənin qaydaları və növləri
4. Variasiya haqqında anlayış
5. Variasiyanın statistik göstəriciləri
6. Dinamika sıraları haqqında anlayış və onların növləri
7. Dinamika sıralarının analitik göstəriciləri
8. Dinamika sıralarının interpolasiyası və ekstrapolyasiyası haqqında anlayış
9. İndeksler haqqında anlayış və onların təsnifatı
10. Ümumi indekslərin qurulmasının müxtəlif üsulları
11. Sosial-iqtisadi statistikanın obyekt və predmeti

12. Sosial-iqtisadi statistikanın göstəricilər sistemi və onun əsas bölmələri
13. Əhali haqqında informasiya mənbələri
14. Əhəlinin təbii hərəkətinin mütləq və nisbi göstəriciləri
15. İnsanın inkişaf indeksi haqqında anlayış və onun hesablanması

XV. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Statistika haqqında anlayış və onun əsas kateqoriyaları
2. Statistika elminin əsas sahələri
3. Statistikanın spesifik metodları
4. Statistika tədqiqatının mərhələləri
5. Azərbaycanda statistikanın təşkili
6. Statistika müşahidəsi haqqında anlayış
7. Statistika müşahidəsinin təşkilinin formaları
8. Statistika müşahidəsinin növləri
9. Statistik informasiyanın toplanması üsulları
10. Statistika müşahidəsinin proqram-metodoloji məsələləri
11. Qruplaşdırma metodu və onun əhəmiyyəti
12. Qruplaşdırmanın vəzifələri və növləri
13. Analitik qruplaşdırmanın təşkili və aparılması
14. Bölgü sıraları və onların növləri
15. Statistika cədvəlləri haqqında anlayış
16. Statistika cədvəllərinin elementləri
17. Statistika cədvəllərinin növləri
18. Hadisələrin dərk edilməsində və əyani təsvirində qrafiklərin rolu
19. Qrafiklərin növləri
20. Mütləq kəmiyyətlər haqqında anlayış
21. Nisbi kəmiyyətlər haqqında anlayış
22. Dinamika nisbi kəmiyyəti haqqında anlayış
23. Nisbi kəmiyyətlərin digər növləri və onların hesablanması üsulları
24. Nisbi və mütləq kəmiyyətlərin qarşılıqlı əlaqəsi
25. Orta kəmiyyətlər haqqında anlayış
26. Hesabi orta kəmiyyətin formaları və hesablanması prinsipləri
27. Moda göstəricisi və onun iqtisadi mahiyyəti
28. Seçmə müşahidəsi haqqında anlayış
29. Baş və seçmə məcmu. Onların ümumiləşdirici göstəriciləri
30. Seçmənin formaları
31. Seçmənin qaydaları və növləri
32. Variasiya haqqında anlayış
33. Variasiyanın statistik göstəriciləri
34. Dispersiyanın növləri
35. Qarşılıqlı əlaqələrin öyrənilməsinin zəruriliyi
36. Qarşılıqlı əlaqələrin növləri və təsnifatı
37. Dinamika sıraları haqqında anlayış və onların növləri.
38. Dinamika sıralarının analitik göstəriciləri
39. Dinamika sıralarının orta göstəriciləri
40. Dinamika sıralarının interpolasiyası və ekstrapolyasiyası haqqında anlayış
41. İndeksler haqqında anlayış və onların təsnifatı
42. Fərdi indekslər
43. Ümumi indekslərin qurulmasının müxtəlif üsulları
44. Sosial-iqtisadi statistikanın obyekt və predmeti
45. Sosial-iqtisadi statistikanın göstəricilər sistemi və onun əsas bölmələri
46. Əhali haqqında informasiya mənbələri
47. Əhəlinin təbii hərəkətinin mütləq və nisbi göstəriciləri
48. Əhəlinin həyat səviyyəsi statistikasi
49. İnsanın inkişaf indeksi haqqında anlayış və onun hesablanması
50. Qiymətin statistik öyrənilməsinin əhəmiyyəti və statistikanın vəzifələri
51. Qiymət və tariflərin təsnifatı
52. Qiymət və tariflərin səviyyəsinin öyrənilməsinin statistik metodları
53. İnflyasiyanın statistik öyrənilməsi
54. MHS-də hesabların təsnifatı və onların qurulması prinsipləri
55. MHS-də makroiqtisadi göstəricilər

Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il (01 sayılı protokol) tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdiri:

dos. Əlixan Bədəlov

Fənn müəllimi:

b/m. Vəqif Mustafayev